

Сергій Шкарлет

доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
Національний університет «Чернігівська політехніка»,
м. Чернігів, Україна
cstu@stu.cn.ua
ORCID ID: 0000-0003-2062-3662

ГЛОБАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ: ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ

Надзвичайні глобальні зсуви за останні кілька років призвели до появи нової економічної реальності, яка формує сьогодинське споживання та результати бізнесу. Глобальна економіка вступає в період уповільнення зростання та інфляції, а енергетичний тиск, зростання вартості капіталу, жорсткий ринок праці, геополітичні ризики та перебалансування глобалізації додають викликів і невизначеності. Розуміння основних змін у глобальному економічному середовищі допоможе компаніям пережити невизначені часи за допомогою проактивних стратегій для підвищення стійкості та стимулювання зростання.

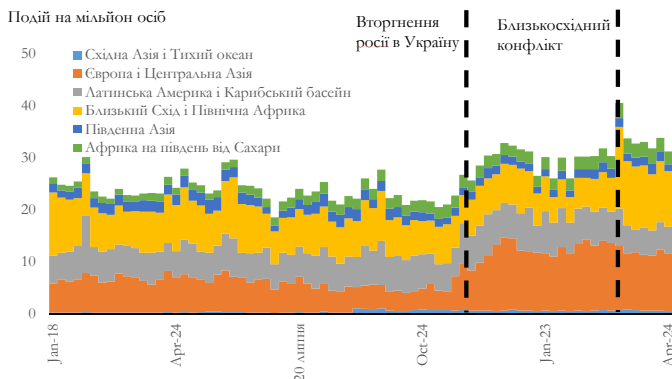

Рис. 1. Наявність глобальних конфліктів в географічному розрізі [3]

У 2024 році корпоративний ландшафт сталого розвитку швидко розвивається, переходячи від «nice to have» до абсолютного бізнес-імперативу, компанії готуються до нової ери суворої прозорості та регуляторного контролю. Серед посиленої перевірки з боку як споживачів, так і регуляторів, які прагнуть помітити «зелений вошинг», попит на справжню корпоративну підзвітність став гучнішим, ніж будь-коли. Таким чином, компанії відходять від традиційного мислення, більше не розглядаючи стійкість як обтяжливий обов'язок, а радше як довготерміновий каталізатор економічної ефективності.

Глобалізація прискорила глобальне зростання та сприяла підйому ринків, що розвиваються. Проте зміна глобального економічного балансу сил дедалі частіше призводить до політичної негативної реакції, торгових конфліктів і протекціонізму. Пандемія COVID-19 і війна в Україні значно загострили існуючу геополітичну напругу, що призвело до дедалі більшої фрагментації та реорганізації світової економіки. Тому підприємствам необхідно скоригувати стратегії, щоб зменшити ризики та скористатися новими можливостями.

Незважаючи на похмурі прогнози, світова економіка залишається надзвичайно резильєнтною, зі стабільним зростанням та сповільненням інфляції майже так само швидко, як і зростання.

Хоча МВФ прогнозує збільшення ймовірності так би мовити «soft down» для світової економіки, світове зростання, ймовірно, залишатиметься нижчим за історичний середній показник, приблизно на рівні 2%-3% у 2024 році. Жорсткіші умови кредитування спричиняють підвищення витрат на обслуговування боргу та впливають на корпоративні показники і споживчі витрати. Багато урядів, зіткнувшись із зростанням боргів і зростанням витрат на обслуговування, будуть змушені скоротити витрати. Це лише посилить політичну стабільність і ризик заворушень. Крім того, на світову економічну перспективу впливатимуть інші геополітичні тенденції, зокрема регіональні конфлікти, санкції та більш протекціоністська торгова політика [1]

Глобальне зростання досягло найнижчого рівня наприкінці 2022 року на рівні 2,3%, незабаром після того, як середня загальна інфляція досягла піку в 9,4%. Згідно з нашими останніми прогнозами World Economic Outlook [2], зростання цього та

наступного року залишатиметься стабільним на рівні 3,2%, а середня інфляція знизиться з 2,8% наприкінці 2024 року до 2,4% наприкінці 2025 року [4].

Стійке зростання та швидке зниження інфляції вказують на сприятливу динаміку пропозиції, включаючи згасання цінових шоків на енергоносії та різке відновлення пропозиції робочої сили, яке підтримується потужною імміграцією в багатьох розвинутих економіках. Заходи монетарної політики допомогли закріпити інфляційні очікування, навіть якщо їх передача була більш приглушеною, оскільки іпотечні кредити з фіксованою ставкою стали більш поширеними. Незважаючи на ці позитивні зміни, залишаються численні виклики.

Інфляційні ризики... Пріоритетом має залишатися повернення інфляції до цільового рівня. Хоча інфляційні тенденції є обнадійливими, цього ще не досить. Дещо викликає занепокоєння той факт, що прогрес у досягненні цільових показників інфляції дещо зупинився з початку року. Більшість хороших новин щодо інфляції походять від зниження цін на енергоносії та інфляції товарів. Останньому сприяло пом'якшення суперечностей у ланцюзі поставок, а також зниження цін на китайський експорт. Але останнім часом ціни на нафту зростають частково через геополітичну напруженість, а інфляція послуг залишається стабільно високою. Подальші торговельні обмеження китайського експорту також можуть підштовхнути інфляцію товарів.

Економічна дивергенція збільшується... Зростання в Єврозоні відновиться, але з дуже низьких рівнів, оскільки минулі потрясіння та жорстка монетарна політика гальмують активність. Постійне високе зростання заробітної плати та постійна інфляція сфери послуг можуть затримати повернення інфляції до цільового рівня. Однак, на відміну від Сполучених Штатів, існує мало доказів перегріву, і Європейському центральному банку потрібно буде ретельно відкалібрувати орієнтацію на пом'якшення монетарної політики, щоб уникнути падіння інфляції. Хоча ринки праці здаються сильними, ця сила може виявитися ілюзорною, якщо європейські фірми накопичували робочу силу в очікуванні поживлення діяльності, яке не матеріалізується.

Рис. 2. Рівень інфляції [3]

Економіка Китаю залишається під впливом спаду в секторі нерухомості. Кредитні буми та спади ніколи не минають швидко, і цей не є винятком. Внутрішній попит залишатиметься слабким, якщо рішучі заходи не будуть спрямовані на усунення першопричини. При зниженому внутрішньому попиті зовнішні надлишки цілком можуть зрости. Ризик полягає в тому, що це ще більше посилить торговельну напругу в і без того напруженому геополітичному середовищі. Багато інших великих ринкових економік, що розвиваються, демонструють високі показники, іноді виграючи від реконфігурації глобальних ланцюжків поставок і зростання напруженості в торгівлі між Китаєм і США. Слід цих країн у світовій економіці зростає.

Політичний імпакт-фактор... Політики повинні визначити пріоритетність заходів, які допоможуть зберегти або навіть підвищити резильєнтність глобальної економіки. Першим таким пріоритетом є відновлення фіскальних буферів. Навіть коли інфляція спадає, реальні процентні ставки залишаються високими, а динаміка державного боргу стає менш сприятливою. Надійна фіскальна консолідація може допомогти знизити витрати на фінансування, покращити фіскальний запас і фінансову стабільність. Фіскальна консолідація ніколи не буває легкою, але краще не чекати, поки ринки продиктують свої умови. Правильний підхід полягає в тому, щоб почати зараз, поступово і достовірно. Коли інфляцію буде взято під контроль, надійна багаторічна консолідація допоможе прокласти шлях для подальшого пом'якшення

монетарної політики. Успішний епізод фіскальної консолідації та грошово-кредитної консолідації США 1993 року є прикладом для наслідування.

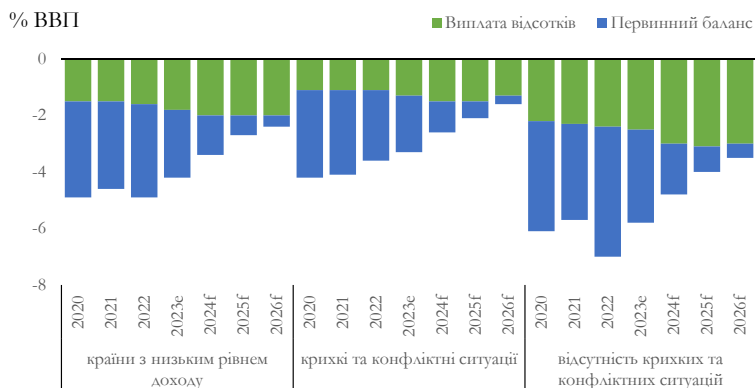

Рис. 3. Фіскальний баланс [6]

Для країн з низьким рівнем доходу структурні реформи для сприяння прямим внутрішнім та іноземним інвестиціям, а також посилення мобілізації внутрішніх ресурсів допоможуть знизити вартість запозичень і зменшити потреби у фінансуванні. Ці країни також повинні покращити людський капітал свого молодого населення, особливо враховуючи швидке старіння решти світу. Штучний інтелект також дає надію на підвищення продуктивності. Він може це зробити, але потенціал серйозних збоїв на ринку праці та фінансових ринках є високим. Щоб використовувати потенціал штучного інтелекту для всіх, країни повинні вдосконалювати свою цифрову інфраструктуру, інвестувати в людський капітал і координувати дії щодо глобальних правил «дорожнього руху».

Середньострокові перспективи зростання також зазнають шкоди через посилення геоекономічної фрагментації та сплеск заходів обмеження торгівлі та промислової політики. У результаті торгівлі зв'язки вже змінюються з потенційними втратами ефективності. Чистим ефектом може бути зменшення, а не збільшення резильєнтності світової економіки.

По-третє, великим досягненням за останні кілька років стало зміцнення монетарної, фіскальної та фінансової політики, особливо для країн з ринковою економікою, що розвивається. Це допомогло зробити світову фінансову систему більш стійкою та уникнути постійного відновлення інфляції. У майбутньому дуже важливо зберегти ці покращення. Це включає захист з працею здобуту незалежність центральних банків.

Нарешті, зелений перехід, який вимагає великих інвестицій. Скорочення викидів сумісно з ростом, і за останні десятиліття діяльність стала менш інтенсивною. Але викиди все одно зростають. «Зелені» інвестиції зростають здоровими темпами в розвинутих економіках і Китаї. Зараз найбільше зусиль повинні докласти інші країни з ринком, що розвивається, і країни, що розвиваються, які повинні значно збільшити зростання своїх екологічних інвестицій і скоротити інвестиції у вичерпне паливо. Це вимагатиме передачі технологій іншими розвиненими економіками та Китаєм, а також значного приватного та державного фінансування [7].

Протягом наступних двох років світова економіка буде характеризуватися помірним уповільненням, а потім нормалізацією. Останні прогнози ОЕСР свідчать про те, що глобальне економічне зростання сповільниться до 2,7% у 2024 році, що є найнижчим річним показником з часів GFC, за винятком першого року пандемії. Слабкі показники відображають вплив жорстких фінансових умов, слабого зростання торгівлі та зниження довіри бізнесу та споживачів.

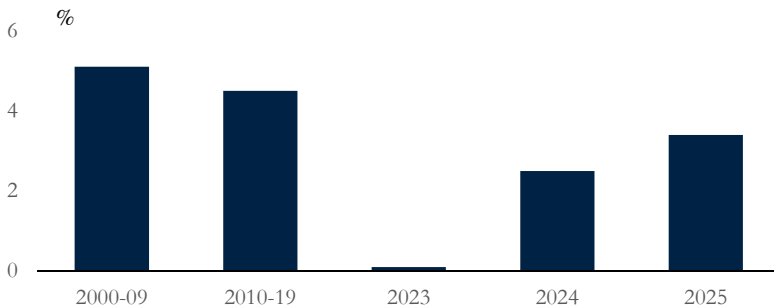

Рис. 4. Зростання світової торгівлі [8]

За відсутності подальших серйозних шоків щодо цін на продовольство та енергоносії очікується, що інфляція продовжуватиме знижуватися, але повернеться до цільових показників центральних банків у більшості великих економік лише до кінця 2025 року. Оскільки реальні доходи збільшаться, а центральні банки почнуть знижувати відсотки темпами, очікується, що глобальне зростання знизиться до 3% у 2025 році. Також прогнозується, що зростання світової торгівлі поступово відновиться (до 2,7% у 2024 році та 3,3% у 2025 році, порівняно з 1,1% у 2023 році), поряд зі світовим попитом, кінець скорочення запасів і відновлення зростання інвестицій.

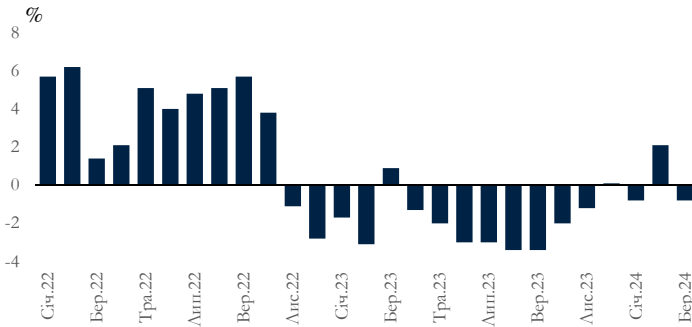

Рис. 5. Зростання світової торгівлі товарами [8]

Подальше погіршення глобального попиту та триваючий інфляційний тиск на тлі підвищеної геополітичної невизначеності негативно вплинуть на перспективи експорту та впевненість бізнесу. Тим не менш, очікується, що зростаюча дивергенція між економіками збережеться, причому зростання на ринках, що розвиваються, загалом більш стійке, ніж у розвинутих економіках, а зростання в США та основних економіках Азії більш стійке, ніж у Європі. Очікується, що найбільші регіональні експортні ринки Австралії будуть відносно хорошими; країни Азії, що розвиваються, залишатимуться основним двигуном зростання – на них припадатиме майже 60% зростання світового ВВП у 2024 році. МВФ очікує, що Індія (зростання ВВП на 6,3%), Бангладеш (6,0%), Філіппіни (5,9%), В'єтнам (5,8%) та Індонезія (5%) будуть одними з найкращих показників в Азії у 2024 році. [5]

Китай прагне до 5% економічного зростання в 2024 році, надає пріоритет структурній трансформації серед викликів. Китай стикається з різними проблемами в економічній сфері, оскільки уряд встановив високі темпи зростання на 2024 рік, прагнучи досягти приблизно 5%, необхідності «перетворення моделі зростання», подолання викликів, пов'язаних із сектором власності, дефляційним тиском, відтоком іноземного капіталу та рекордно низькою народжуваністю [5].

Хоча показники ОЕСР свідчать про відновлення економіки більшості країн, схоже, споживчі очікування знизилися. Інфляція демонструвала неоднозначну тенденцію: індекс споживчих цін (CPI) у Сполучених Штатах підвищився до 3,4% у грудні, тоді як базова інфляція знизилася на 3,9%. Згідно з оновленим оглядом світової економіки Міжнародного валютного фонду (МВФ), оприлюдненим у січні 2024 року, світова економіка вважається «дуже резильєнтною». Зокрема, МВФ прогнозує темпи зростання на 3,1% і 3,2% на 2024 і 2025 роки відповідно [5, 8].

Ця стійкість пояснюється, зокрема, високими показниками Сполучених Штатів, надійними показниками на великих ринках, що розвиваються, економіках, що розвиваються, і фіскальною підтримкою в Китаї.

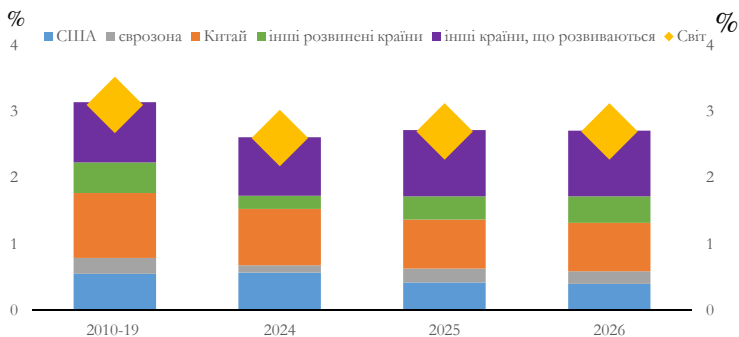

Рис. 6. Внесок у глобальне зростання [6, 8]

У глобальному економічному ландшафті ринки, що розвиваються, все більше відіграють ключову роль, особливо в контексті зміни глобальних ланцюгів поставок і переходу до

«зеленого» ринку. Такі країни, як В'єтнам та Індія, є прикладами цієї тенденції, пропонуючи унікальні можливості для зростання та інвестицій.

Так, В'єтнам швидко стає ключовим гравцем у глобальному ланцюжку поставок. Країна виграла від перегрупування ланцюгів постачання, особливо завдяки тому, що підприємства диверсифікували свої виробничі бази, віддаляючись від традиційних центрів. Фактори, що сприяли піднесенню В'єтнаму, включають його стратегічне географічне розташування, стабільне політичне середовище, конкурентоспроможну вартість робочої сили та зростаючу відданість лібералізації торгівлі. Ці елементи роблять його привабливим місцем для іноземних інвестицій у виробництво та експортно-орієнтовані галузі.

Країна також досягає успіхів у розвитку інфраструктури, що має вирішальне значення для підтримки її траєкторії зростання. Зосередженість уряду на покращенні автомобільного, портового та повітряного зв'язку разом з інвестиціями в індустріальні парки та економічні зони має на меті ще більше підвищити привабливість В'єтнаму як виробничого та експортного центру.

Індія як демографічний дивіденд і імпульс реформ. Зокрема, історія зростання Індії є настільки ж переконливою, що характеризується її демографічним дивідендом і поточними економічними реформами. Маючи одне з наймолодших у світі населення, Індія має величезну робочу силу, яка може стимулювати економічне зростання. Ця демографічна перевага поєднується зі зростаючим середнім класом, що стимулює внутрішнє споживання та створює великий внутрішній ринок. Економічні реформи в Індії, зокрема в таких сферах, як цифровізація, оподаткування та спрощення ведення бізнесу, покращують бізнес-середовище. Варто відзначити значні інвестиції країни в цифрову інфраструктуру та поштовх до цифрових фінансових послуг. Крім того, зосередженість Індії на відновлюваних джерелах енергії та її амбітні цілі щодо екологічного переходу відкривають можливості для сталого розвитку та екологічних технологій.

І В'єтнам, і Індія пропонують багатообіцяючі перспективи зростання. Вони привертають все більше уваги з боку міжнародних

інвесторів, які шукають нові ринки та можливості диверсифікації. Однак ці ринки також стикаються з проблемами, включаючи необхідність продовження реформ, управління впливом на навколишнє середовище та усунення дефіциту інфраструктури.

Підсумовуючи, у міру того, як світова економіка продовжує розвиватися, роль ринків, що розвиваються, таких як В'єтнам та Індія, стає все більш значною. Їх стратегічні позиції в глобальному ланцюжку поставок, демографічні переваги та поточні реформи роблять їх ключовими гравцями в глобальному економічному наративі зростання та стійкості. Використовуючи ці сильні сторони та долаючи виклики, ці ринки, ймовірно, опиняться в авангарді глобального економічного зростання в найближчі роки.

У відповідь на динамічне глобальне економічне середовище інвесторита фінансові установи адаптують свої стратегії, щоб краще орієнтуватися в численних викликах і можливостях. Ця адаптивна реакція має вирішальне значення для управління ризиками та використання потенційних здобутків в умовах постійної інфляції, змін у монетарній політиці, глобальних економічних тенденцій і зростання значення ринків, що розвиваються.

Інвестори дедалі частіше використовують більш нюансовані та складні інвестиційні стратегії. Це включає диверсифікацію портфелів за ширшим діапазоном класів активів і географічних регіонів, особливо зосереджуючись на сферах, які демонструють стійкість або потенціал зростання, таких як ринки, що розвиваються, зелені технології та сектори, які отримують користь від прогресу ШІ. Крім того, в інвестиційних рішеннях все більше уваги приділяється факторам стійкості та ESG (екологічні, соціальні та урядові), що відображає глобальний поштовх до декарбонізації та етичного інвестування.

Яскравий приклад стратегії адаптивного інвестування можна побачити в підході, використаному суверенним фондом капіталу Сінгапуру (Government of Singapore Investment Corporation, GIC). GIC використовує детальний підхід до загального портфеля, де низхідний аналіз макроекономічних тенденцій поєднується з висхідними розуміннями окремих ринків і секторів. Цей

підхід дозволяє GIC визначати та використовувати інвестиційні можливості в різних класах активів і стратегіях, таким чином створюючи диверсифікований портфель, який може протистояти і навіть процвітати в умовах глобальних економічних коливань.

Як для фінансових установ, так і для окремих інвесторів ключ до успішного інвестування в сучасному світі полягає в гнучкості та обґрунтованому прийнятті рішень. Це включає бути в курсі світових економічних подій, розуміння наслідків політики центрального банку та визначення довгострокових тенденцій, які формуватимуть майбутнє галузей та економік.

Висновки. Глобальний економічний ландшафт 2024 року представляє складну взаємодію викликів і можливостей. Постійна інфляція, монетарна політика, що розвивається, значні глобальні тенденції, такі як декарбонізація та штучний інтелект, а також зростання популярності таких ринків, як В'єтнам та Індія, разом змінюють світову економіку, формуючи її резильєнтність. Інвестори та фінансові установи адаптуються, застосовуючи більш динамічні та різноманітні стратегії, прикладом яких є підходи, такі як стратегія деталізації портфеля GIC.

Підсумовуючи, неможливо переоцінити важливість адаптивності та стратегічного планування в цьому мінливому економічному середовищі. Успіх у цю епоху, швидше за все, належатиме тим, хто зможе вміло керувати цими змінами, приймаючи обґрунтовані рішення, які враховують як ризики, так і безліч можливостей, які відкриває цей унікальний глобальний економічний контекст.

Література

1. Ten global topics and trends to watch in 2024. URL: https://www.controlrisks.com/our-thinking/insights/ten-global-topics-and-trends-to-watch-in-2024?utm_referrer=https://www.google.com
2. Davos 2024: Responding to Global Changes with Resilience and Sustainability. URL: <https://www.euromonitor.com/article/davos-2024-responding-to-global-changes-with-resilience-and-sustainability>
3. Global Economy Remains Resilient Despite Uneven Growth, Challenges Ahead. URL: <https://www.imf.org/en/Blogs/>

- Articles/2024/04/16/global-economy-remains-resilient-despite-uneven-growth-challenges-ahead
4. Strengthening Economic Resilience Following the COVID-19 Crisis: A Firm and Industry Perspective. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/e4299b7a-en/index.html?itemId=/content/component/e4299b7a-en>
 5. IMF says global economy ‘remains remarkably resilient’, and other economics news. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2024/04/inflation-economic-growth-economics-news-19-april/>
 6. 2024—Global economic slowdown and continued moderation of inflation. URL: <https://www.exportfinance.gov.au/resources/world-risk-developments/2023/december/2024-global-economic-slowdown-and-continued-moderation-of-inflation/>
 7. Resilience of the world economy will continue to be tested in 2024: geopolitical and technological developments will make the difference. URL: <https://www.santander.com/en/press-room/insights/resilience-of-the-world-economy-will-continue-to-be-tested-in-2024-geopolitical-and-technological-developments-will-make-the-difference>
 8. The Global Cooperation Barometer 2024. URL: https://www.weforum.org/publications/the-global-cooperation-barometer-2024/?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjw97SzBhDaARIsAFHXUWCcv1kVPtOCptWxRhIUrFMPz-lZHACcqiKc-b_G0mWB0XOO1MwXUAaAnVREALw_wcB